

nositel Nobelovy ceny za literaturu

Rudyard Kipling

Kim

překlad Jaroslava Moserová

Kim

PRAHA 2006

Přeložila:
JAROSLAVA MOSEROVÁ-DAVIDOVÁ

Rudyard Kipling: Kim
Vydání čtvrté.

Vydalo nakladatelství Baronet a. s., Křížíkova 16, Praha 8, www.baronet.cz
v roce 2006 jako svou 1124 publikaci.

Přeloženo z anglického originálu Kim

vydaného nakladatelstvím Penguin Group Ltd., Londýn v roce 1994.

Český překlad © 2006 Jaroslava Moserová-Davidová.

Přebal a vazba © 2006 Ricardo a Baronet.

Ilustrace na přebalu © 2006 Martin Vančát.

Odpovědný redaktor Jiří Podzimek.

Sazba a grafická úprava Ricardo, Přemyslovská 38, Praha 3.

Tisk a vazba: FINIDR, s. r. o., Český Těšín.

Veškerá práva vyhrazena.

Tato kniha ani jakákoli její část nesmí být přetiskována, kopírována
či jiným způsobem rozšiřována bez výslovného povolení.

Název a logo BARONET® jsou ochranné známky zapsané
Úřadem průmyslového vlastnictví pod čísly zápisu 216133 a 216134.

ISBN 978 80-7384-425-7

BARONET
Praha 2006

Rudyard Kipling

Kim

KAPITOLA

1

Ó vy kdo Cestou úzkou kráčíte,
za světla loučí ke dni zúčtování spějete.
Těm co jak „pohani“ k Buddhovi se modlí,
u Kamakury pochopení dopřejte.

BUDDHA U KAMAKURY

Navzdory zákazu městského úřadu seděl jako na koni na děle Zam-Zama, stojícím na cihlovém podstavci proti starému Adžaj-Ger, Domu zázraků, jak místní lidé říkají lahorskému muzeu. Kdo má ve své moci Zam-Zama, „oheň chrlícího draka“, má ve své moci celý Pandžáb, protože velký bronzový kolos byl vždy první kořistí všech dobyvatelů.

Svým způsobem byl Kim v právu. Shodil totiž předtím s hlavně synka Laly Dinata, protože Pandžáb patřil Angličanům a Kim byl Angličan. Přestože byl opálený do stejné hnědi jako místní lidé, přestože mluvil nejraději místním nářečím a mateřštinou s nejistým, zpěvným a úsečným přízvukem, přestože se s místními kluky na bazaru bavil zcela jako rovný s rovnými, byl Kim bílý, nuzný bílý z těch nejnuznějších. Míšenka, která se o něho starala (kouřila opium a předstírala, že provozuje obchod s použitým nábytkem u parkoviště laciných taxíků), tvrdila misionářům, že je sestrou Kimovy matky. Ve skutečnosti byla však jeho matka vychovatelkou v rodině jednoho plukovníka a provdala se

za Kimballa O'Haru, mladého seržanta irského pluku Maveriků. Ten pak přijal zaměstnání u železniční trati Sind – Pandžáb – Dillí, a se svým plukem se domů nevrátil. Jeho žena zemřela na cholera ve Ferozepóru a O'Hara propadl pití. Potuloval se podél trati se svým malým, bystrookým, tříletým synkem. Dobročinné společnosti a duchovní si dělali o dítě starost a snažili se O'Haru polapit, ale ten vždy zmizel. Pak narazil na tu opium kouřící ženu, nakažil se její závislostí a nakonec zemřel, tak jak v Indii umírají chudobní bílí. Zanechal po sobě jen tři listiny. Jedné z nich říkal „*ne varietur*“, protože ta slova byla napsána pod jeho vlastním podpisem, druhé říkal „propustka“, třetí listina byl Kimův křestní list. Ve svém opiovém oparu blaženosti tvrdil, že toto dědictví jednoho dne učiní z Kima muže. Kim musel mít ty listiny stále u sebe, nikdy se od nich nesměl odloučit, protože byly součástí velké kouzelné moci, takové, jakou měli ti za muzeem, ve velkém, bílém a modrém Džadú-Ger, v domě kouzel, jak se říká zednářské lóži. Také říkával, že jednoho dne se všechno obrátí k dobrému a Kimův osud se povznese do výše mezi mohutnými sloupy krásy a síly. Říkával, že se o Kima postará sám plukovník, který přijede v sedle koně v čele nejlepšího pluku na světě, protože si Kim zaslouží lepší osud, než jaký potkal jeho otce. Kima se prý ujme devět set dokonalých ďáblů, vyznávajících Červeného býka na zeleném poli, pokud nezapomenou na O'Haru, chudáka O'Haru, někdejšího předáka na ferozepórské trati. Kimův otec se pak na svém chatrném křesle na verandě dal vždy do pláče. Tak se stalo, že žena, se kterou žil, zašila per-

gamen, listinu i křestní list do koženého váčku na amulet a pověsila váček Kimovi na krk.

O'Harova proroctví si pamatovala jen mlhavě. Řekla: „Jednoho dne přijde velkej červenej bejk na zeleným poli a plukovník pojede na velikým koni...“ Pak přešla do angličtiny. „Ano, a taky devět set ďáblů.“

„Jo,“ přikývl Kim. „Budu si to pamatovat. Přijede červenej bejk a plukovník, ale nejdřív... aspoň jak táta říkal... přijdou dva chlapi, aby všechno připravili. Táta říkal, že to tak dělají vždycky, vždycky to tak chodí, když chlapi dělají kouzla.“

Kdyby s těmi listinami Kimova opatrovatelka zašla do Džadú-Ger, byla by Kima samozřejmě převzala do péče místní lóže a byli by ho poslali do zednářského sirotčince v horách. Žena ale jejich kouzlům příliš nedůvěřovala a Kim si o tom také myslil své. Když dospěl do věku prohnání, naučil se vyhýbat misionářům a vážným bílým mužům, kteří se ho vyptávali, kdo vlastně je a co vlastně dělá. Kim v ničem žádných zvláštních úspěchů nedosáhl. Je však pravda, že znal město Lahore veskrz na skrz od dillíské brány až po příkop za pevností, že byl přítelem mužů, kteří vedli podivuhodnější životy, než o jakých se Harunu al Rašídovi kdy jen zdálo. Sám žil dobrodružněji než v příbězích Tisíce a jedné noci, ale misionáři a dobročinné organizace si nedovedli představit krásu takového života. Ve čtvrti Kimovi říkali „Přítel celého světa“. Protože byl mrštný a nenápadný, často byl pověřován vyřizováním záležitostí elegantních frajerů, za noci, na plochých střeších. Šlo samozřejmě o intriky, to bylo Kimovi jasné, ale takové hry se mu právě líbi-

ly, s potěšením se plížil úzkými uličkami a příkopy, lezl po okapových rourách a rád pozoroval ženský svět na střechách, rád naslouchal zvukům toho světa. S divokou radostí se dával za horkých nocí na útěk skoky ze střechy na střechu. Kim také dobře znal svaté muže, popelem pomazané fakíry sedící u svých cihlových svatyní pod stromy na břehu řeky. Zdravíval je, když se vraceli ze svých žebravých poutí a když se nikdo nedíval, ujídal z jejich misek. Jeho opatrovnice ho v slzách prosila, aby nosil evropské oblečení, kalhoty, košili a obnošený klobouk. Když však Kim vyřizoval určité choulostivé záležitosti, raději si na sebe bral hindské nebo mohamedánské oblečení. Jeden z těch jeho elegantních mladíků, ten, co ho v noci po zemětřesení našli mrtvého u studny, mu kdysi dal úplné hindské vybavení chlapce z nízké kasty. Kim ty věci ukryl na tajné místo pod trámy na pile Nily Rama, podniku za pandžábským Nejvyšším soudem. Voněly tam schnoucí kmeny deodarů, splavené dolů po Ravi. Když měl Kim v plánu nějakou tu pletichu, věci si vyzvedl. Ráno se vrátil na verandu, celý utahaný z toho, jak křičel na zadní voj svatebního procesí nebo jak křičel na hindské slavnosti. Občas se v domě našlo něco k jídlu, častěji tam však nebylo nic. V tom případě se Kim znovu vydal ven, aby se najedl se svými kamarády z okolí.

Seděl, patami kopal do děla a občas přerušil svoji hru na pána tvrze, kterou hrál s Čota Lalem a Abdulem, synem cukráře, aby udělil pěkně peprnou urážku policistovi, hlídajícímu odložené boty u vchodu do muzea. Vysoký Pandžaban se shovívavě usmíval, Kima znal už dlouho, stejně jako nosič

vody, kropící vyprahlou prašnou cestu vodou z vaku z kozinky. Kima znal i truhlář z muzea, Javahir Sing, věčně skloněný nad svými bednami. Kima vlastně znali všichni, kdo byli v dohledu, s výjimkou venkovanů spěchajících do Domu zázraků, aby shlédli, co všechno lidé vyrobili v jejich vlastní provincii a co v jiných krajích. Muzeum se specializovalo na indické umění a umělecká řemesla. Každý, kdo toužil po osvícení, se mohl obrátit na kurátora, který vše vždy vysvětlil.

„Slez, slez! Pusť mne tam,“ křičel Abdulláh, šplhající nahoru po kole Zam-Zama.

„Tvůj táta byl přištipkář a tvá máma ukradla převařený máslo,“ prozpěvoval Kim. „Všichni musulmani spadli s děla už hodně dávno.“

„Pusť mě tam!“ Malý Čota Lal kvičel zpod svého zlatem prošivaného kloboučku. Jeho otec vlastnil skoro milion liber, ale co na tom, Indie byla jedinou vskutku demokratickou zemí na světě.

„Hindustánci popadali ze Zam-Zama taky, shodili je musulmani. Tvůj táta byl přištipkář...“

Vtom se Kim odmlčel, protože zahlédl, jak od rohu, od rušného Motí Bazaru přichází člověk, jakého nikdy neviděl, a to až do té chvíle věřil, že zná všechny kasty. Ten člověk byl skoro šest stop vysoký, zahalený do bohatě našaseného, obnošeného, ušmouraného roucha z látky, připomínající hadry na podlahu. Na pásku měl připevněný toulec na pera a růženec, jaký svatí muži nosívají. Na hlavě měl širokánský klobouk. Tvář měl žlutavou, vrásčitou, skoro jako Fuk Šing, čínský švec z bazaru. Zevní oční koutky se tomu člověku stáčely nahoru a jeho oči vypadaly jako proužky onyxu.

„Kdo je to?“ zeptal se Kim svých kumpánů.

„Vypadá na chlapa.“ Abdulláh na toho člověka upřeně koukal s prstem v ústech.

„To teda určitě,“ přikývl Kim, „ale v Indii jsem takovýho člověka nikdy neviděl.“

„Tak to bude nejspíš kněz,“ řekl Čota Lal. Povšiml si růžence. „Koukej, jde do Domu zázraků!“

„Ne, ne,“ vrtěl hlavou policista. „Já vám nerozumiím.“ Policista mluvil jen pandžábí. „Poslyš, kamaráde celýho světa, co to povídá?“

Kim sklouzl s děla, paty bosé. „Je to cizinec a ty jsi buvol. Pošli ho sem, ke mně.“

Cizí muž se bezmocně otočil a pomalu se přiblížil k chlapcům. Byl hodně starý a jeho drsné vlněné roucho páchlo horskými artemisiemi.

„Děti moje, co je ta velká budova?“ zeptal se docela slušným, srozumitelným urdu.

„To Adžaj Ger, Dům zázraků.“ Kim vynechal oslovení, neřekl ani Lal, ani Mian, nedokázal odhadnout cizincovo vyznání.

„Á, Dům zázraků! Je přístupný pro každého?“

„Jak je psáno nad vchodem, vejít smí každý.“

„Bez placení?“

„Jsem tam každou chvíli a nejsem žádnéj bankéř,“ smál se Kim.

„Vida vida! Jsem už starý člověk, nevěděl jsem, jak to je.“ Osahával prsty růženec. Pak se otočil k muzeu.

Kim se zeptal: „Z jaký jsi kasty? Kde žiješ? Přišel jsi zdaleka?“

„Přicházím od Kulu, za Kajlasem, ale co ty víš! Přicházím z hor...“ povzdechl si. „Tam jsou voda a vzduch svěží a čisté.“

„Je to Kitajec, Číňan,“ prohlásil Abdul pyšně. Fuk Šing ho kdysi vyhnal ze svého obchodu, protože Abdul plival na polici nad botníkem.

„Je to Pahari, horal,“ řekl Čota Lal.

„Dítě dítě, pravého muže z hor nikdy neuvidíš. Slyšels kdy o Bothiale, o Tibetu? Ne, nejsem Kitajec, ale Tibeťan, když to chceš vědět, jsem láma, nebo jak vy říkáte ve vašem jazyce, jsem guru.“

„Guru z Tibetu,“ vydechl Kim. „Já jsem takovýho člověka nikdy předtím neviděl. V Tibetu jsou tedy Hindustánci?“

„Jsme vyznavači Střední cesty, žijeme v míru v našich lámaseriích. Já přicházím, abych ještě spatřil čtyři svatá místa, než zemřu. Tak, a teď vy, kdo jste ještě dětmi, víte tolik, co vím já, ve svém starém věku.“ Vlídňě se na chlapce usmál.

„Už jsi jedl?“

Muž zapátral v záhybech svého roucha a vytáhl dřevěnou žebračí misku.

Chlapci přikývli. V pořádku. Všichni svatí muži, které znali, žebrali.

„Nechci ještě jíst,“ řekl muž a otáčel hlavou jako želva ve slunci. „Je pravda, že je v lahorském Domě zázraků mnoho vyobrazení?“ Když říkal „v lahorském Domě zázraků“, znělo to, jako by se to byl naučil z paměti, jako adresu.

„Ano, je to pravda,“ řekl Abdul. „Je tam spousta pohanskejch kouzel. Ty jsi taky modloslužebník.“

„Nevšímej si ho,“ řekl Kim cizinci. „Je to vládní budova a nejsou tam žádný modly, je tam jeden bílý sáhib s bílými vousy. Pojď se mnou, ukážu ti to.“

„Cizí duchovní požirají kluky,“ zašeptal Čota Lal.
„Je cizí a je modloslužebník!“ řekl Abdul, muslim.

Kim se dal do smíchu. „Je jiný, nový. Běžte oba za maminkou, tam se vám nic nestane. My jdeme.“

Kim se protáhl turniketem a starý muž ho následoval. Pak zůstal stát u vytržení. Ve vstupní hale spatřil veliké řecko-buddhistické sochy, vytvořené bozi vědí jak dávno, zručnými rukama, které zcela zázračně v sobě měly řecký cit. Byly tam stovky děl, reliéfy se skupinami postav, torza a zlomky soch a veliké množství kamenných tabulí s figurálními motivy. Kdysi zdobily buddhistické *stupas* a *viharas* daleko na severu. Když to všechno bylo objeveno a vykopáno, opatřili to v muzeu popisnými tabulkami. Byla to pýcha lahorského muzea. S ústy pootevřenými úžasem si láma prohlížel tu to, tu ono, až stanul zcela oněmělý před velkým hlubokým reliéfem zobrazujícím korunovaci či apoteózu Pána Buddha. Mistr seděl na lotosovém květu, jehož lístky byly tak hluboko otesané, že vypadaly skoro jako oddělené. Kolem Buddha se kupila heirarchie jeho uctívačů, králové, starší a dřívější Buddhové. Dole byla voda pokrytá lotosovými květními lístky, s rybami a vodními ptáky. Nad hlavou Buddha držely dvě Dévy s motýlími křídly věnec, a ještě nad nimi byly další dvě se slunečníky rozepjatými nad klenoty posázenou Bodhisatvovou pokrývkou hlavy.

„Můj Bože, Mistr sám! Sám Sakia Muni!“ Láma skoro plakal. Pak tiše zašeptal krásnou buddhistickou invokaci:

*„K němu spěje cesta, pravda a právo,
K tomu, koho Maja pod srdcem nosila,
Anandin pán to, Bodhisatva.“*

„On je zde! Pak tu musí být i nejsvětější právo. To je dobrý začátek mé pouti. A jaké to je dílo, jaké dílo!“

„Támhle je sáhib,“ řekl Kim a vyběhl stranou. Proplétal se mezi skřínkami s uměleckými díly a řemeslnickými pracemi. Angličan s bílými vousy se upřeně díval na lámu. Ten se důstojně otočil, pozdravil a pak chvíli hledal, až našel kousek popsaného papíru.

„Ano, to je mé jméno,“ usmíval se nad dětsky nemotorným písmem.

„Jeden z nás uskutečnil pouť na svatá místa... teď je opatem kláštera Lung-Čo..., toto mi dal,“ vykřikl láma. „Vyprávěl o tomhle všem...“ Ukázal kolem sebe roztřesenou rukou.

„Budte tedy vítán, ó lámo z Tibetu. Zde jsou ta vyobrazení a zde jsem já.“ Zadíval se lámovi do tváře. „Jsem tu, abych hromadil vědění. Pojdte prosím na chvíli do mé kanceláře.“

Starý muž se chvěl rozčilením.

Kancelář byla jen malá komůrka oddělená od hlavního sálu se sochařskými díly tenkými dřevěnými přepážkami. Kim se položil na zem s uchem na cedrové podlaze. Instinkt mu napovídal, aby naslouchal a pozoroval.

Většinu z toho, co ti dva říkali, Kim dostatečně nechápal. Láma váhavě začal kurátorovi vyprávět o svém klášteře Such-zen, u Malovaných skal, vzdáleném čtyři měsíce pochodu. Kurátor si došel pro velkou knihu a ukázal lámovi obrázek samotné-

ho kláštera, vysoko na okraji skály, nad obrovským terasovitým údolím.

„Vida, vida!“ Láma si nasadil na nos brýle s kostěnými obroučkami čínské výroby. „Tady... tady ta malá dvířka... tudy nosíme v zimě dřevo na topení. A ty – Angličan – ty o těch věcech víš? Říkal to o tobě ten, co je teď opatem Lung-Čo, ale já mu nevěřil. Náš nejskvělejší pán – je tu také v úctě? Běh jeho života je tu znám?“

„Je to vše vytesáno do těch kamenných desek. Pojd' se podívat, pokud jsi odpočatý.“

Láma se vybatolil do hlavního sálu s kurátorem po boku. Procházel sbírkami s úctou věřícího i s citem pro uměleckou hodnotu práce.

Sledoval a popisoval, jak se krásná legenda odvíjí na matných kamenech. Občas ho mátlá řecká konvence, ale z každého nového pokračování se radoval jako dítě. Pokud některá část legendy chyběla, jako kupříkladu Zvěstování, doplnil ji kurátor ze svých francouzských a německých knih plných fotografií a reprodukcí.

Zde byl zbožný Asita, odpovídající Simeonovi z křesťanské legendy. Držel Svaté dítě na kolenou a jeho otec a matka mu naslouchali. A tu byl příběh bratrance Devadaty. Tady zase byla zlá žena, která nařkla Pána ze špatností, celá prohřešila. Tady kázání v oboře, pak zázrak, který zaskočil uctíváče ohně. A tady byl sám pán Bodhisatva v královském oděvu jako princ, zázrak zrození, smrt u Kusinagary, kde slabší učedníky zmáhaly mdloby. Nesčetněkrát se opakovalo vyobrazení meditace pod stromem moudrosti, pod Bodhi, a objevovalo se také opakovaně uctívání žebrácké misky. Během několika mi-

nut kurátor pochopil, že jeho host není jen obyčejný potulný mnich hrající si s růžencem, ale že je svým způsobem také učenec. Ti dva spolu znovu vše procházeli. Láma pošňupával a utíral si brýle. Mluvil neobyčejně rychle, podivuhodnou směsicí urdu a tibetského jazyka. Doslechl se o cestách čínských poutníků Fu-Hiüena a Hven-Tsanga a chtěl vědět, jestli existuje nějaký překlad jejich záznamů. Zmateně listoval stránkami Beala a Stanislase Juliána. „Zde to vše je, zakletý poklad.“ Pak se pokorně usadil, aby vyslechl úryvky narychlo překládané do urdu. Poprvé se doslechl o velké námaze, jakou evropští vědci vynaložili, aby ze všech možných dostupných dokladů určili Svatá místa buddhismu. Pak kurátor ukázal lámovi velikou mapu posetou žlutými body a čarami. Hnědý lámův prst sledoval kurátorovu tužku od jednoho bodu k druhému. Zde byl Kapilavastu, tady Střední království, tady Mahabodi, Mekka buddhismu. A tady Kusinagara, smutné místo Pánovy smrti. Starý muž na chvíli nad rozprostřenou mapou sklonil hlavu. Mlčel. Kurátor si znovu zapálil dýmku. Kim usnul. Když se probudil, rozhovor těch dvou ještě trval a byl už pro Kima srozumitelnější.

„A tak se stalo, ó Studnice moudrosti, že jsem se rozhodl navštívit Svatá místa, na která vstoupila jeho noha, k jeho rodišti, do Kapily, do Mahabodi (což je Buddh Gája), do kláštera, do obory i na místo jeho smrti.“

Láma pak promluvil tiše: „Přišel jsem sám. Již pět – sedm – osmnáct – možná čtyřicet let mám na mysli, že Staré právo není dodržováno, tak jak by mělo být, že se na ně navrstvilo, jak ty sám dobře

víš, mnoho neblahého, kouzla, zaříkání a modloslužebnictví. Jak jsem před chvílí slyšel z úst dítěte....“

„To je osud všech církví, vší víry.“

„Myslíš? Knihy, co jsem četl v klášteře, byly plné suchých tlachů. Rituál, který jsme převzali s reformním právem, také v mých starých očích nemá valné ceny. Víš, i ti, kdo ctí Nejskvělejšího, se přou jeden s druhým. Vše je jen iluze, Pouhá iluze. Ale já mám ještě jednu prosbu.“ Žlutá tvář se přiblížila na tři palce ke kurátorově a hnědý ukazovák klepal na stůl. „Vaši vědci, tyto knihy, sledují kroky Svatých nohou na všech jeho poutích. Jsou však věci, kterých se nedopátrali. Nevím nic, nic nevím, ale hodlám se osvobodit od Kola osudu na přímé, rovné cestě.“ S prostým, vítězným úsměvem dodal: „Navštívím-li Svatá místa, dobudu zásluhy. Ale je tu ještě něco, vyslechni pravdivé věci. Když náš Pán, ještě jako mladík, hledal ženu, muži u dvora jeho otce namítali, že je na sňatek příliš mlád. Víš o tom?“

Kurátor přikývl a napjatě čekal, co bude dál.

„Proto Pán musel podstoupit soutěž s jinými. Při soutěži v lukostřelbě náš Pán zlomil první luk, který mu podali. Požádal, aby mu dali takový, jaký nikdo nedokáže ohnout. Je ti to známo?“

„Je tak psáno a já to četl.“

„Pak Pán dostřelil dál než všichni ostatní, a šíp dočista zmizel z dohledu. Pak šíp dopadl a tam, kde se dotkl země, vytryskl pramen a z pramene byla řeka. Díky dobrotě našeho Pána a díky zásluhám, kterých nabyl, než se osvobodil, je ten, kdo se do řeky ponoří, zproštěn všech hříchů a nečistot.“

„Tak stojí psáno,“ přikývl kurátor zasmušile.

Láma se zhluboka nadechl. „Kde je ona řeka, ó studnice moudrosti, kam dopadl šíp?“

„Ach, bratře, to věru nevím,“ řekl kurátor.

„Ó... žel jsi zapomněl... jedinou věc, kterou jsi mi nesdělil. Jistěže ti musí být známa! Pomni, jsem starý člověk, a tážu se tě s hlavou skloněnou až k zemi, ó studnice moudrosti. Víme přec, že napjal luk. Víme, že šíp dopadl. Víme, že pramen vytryskl. Kde je tedy ta řeka? Moje sny mi přikázaly ji najít. Proto jsem přišel. Zde jsem. Však kde je ta řeka?“

„Kdybych to věděl, vyvolával bych to hlasitě do celého světa!“

Láma pokračoval, jako by ho neslyšel. „V té řece by se člověk osvobodil od Kola osudu. V řece šípu“. Vzpomínej, možná je to jen malý pramínek, možná řeka vyschla za velkého sucha. Ale Nejsvětější by jistě takto starého člověka neoklamal.“

„Já to však opravdu nevím, nevím to.“ Láma znovu naklonil svoji vrásčitou tvář až na dlaň k tváři Angličana. „Vidím, že to vskutku nevíš. Nejsi stoupencem našeho Řádu, proto je věc před tebou skryta.“

„Tak tak, je skryta, je skryta.“

„Jsme oba svázáni, ty i já, bratře. Ale já...“ Rozmáchl se těžkými záhyby svého měkkého roucha. „Já se jdu osvobodit, Pojd' také!“

„Jsem tu vázán,“ řekl kurátor. „Kam však hodláš jít?“

„Nejdřív do Kaši (do Benáresu), kam jinam? Tam se setkám s jedním člověkem čisté víry v chrámě džainů. On také tajně hledá, je možné, že se od něj poučím. Možná se mnou půjde do Buddh

Gája. Odtamtud půjdu na severozápad, do Kapilavastu, kde hodlám řeku hledat. Budu hledat všude, kudy půjdu, protože není známo, kde šíp dopadl na zem.“

„Jak hodláš cestovat? Do Dillí je daleko a do Benáresu ještě dál.“

„Po cestách a vlakem. Sem jsem přijel vlakem z Patankotu, kam jsem sešel z hor. Vlak se pohybuje rychle. Zprvu jsem žasl nad tím, jak ty vysoké sloupy kolem trati požívají svoje lana.“ Naznačil, jak rychle míjejí telegrafní sloupy podle trati. „Pak jsem se cítil stísněný a toužil jsem pokračovat v cestě pěšky, jak jsem zvyklý.“

„Jsi si jist, jak a kudy se máš vydat?“ zeptal se kurátor.

„Ach, přec stačí se zeptat a zaplatit, a určená osoba člověka pošle na žádoucí místo. To jsem věděl už ve svém klášteře, z vyprávění,“ řekl láma pyšně.

„Kdy se chceš vydat na cestu?“ Kurátor se usmíval té směsi starobylé zbožnosti a moderních možností, tak typické pro soudobou Indii.

„Co nejdříve. Půjdu po stopách jeho života, dokud nedojdu k Řece šípu. Ostatně jsou listiny, na kterých je psáno, kdy vlaky na jih vyjíždějí.“

„Jak se hodláš živit?“ Lámové většinou při sobě mívají dobrou zásobu peněz, ale kurátor si to chtěl ověřit.

„Cestou využiji žebráckou misku našeho Pána. Ano, jak krácel on, tak půjdu i já, vzdal jsem se pohodlí našeho klášteřa. Když jsem sešel z hor, měl jsem čelu, učedníka, a ten za mne žebral, jak káže řád, ale když jsme byli v Kulu, zachvátila ho horeč-

ka a zemřel. Teď žádného čelu nemám. Nu což, půjdu se žebráckou miskou a umožním mnohým, aby získali zásluhy.“ Odhodlaně pokývl hlavou. Učení badatelé z lámasérií nežebrají, ale láma byl nadšenec oddaný své věci.

„Budiž tedy.“ Kurátor se usmál. „Dovol teď mně, abych získal zásluhu.“

Oba jsme dobří řemeslníci v umění, ty i já. Zde máš knihu z čistých, bílých stránek anglického papíru a zde máš dvě ořezané tužky, dvojku a trojku, tenčí a silnější, dobře se hodí na psaní i kresby. Teď mi, prosím, půjč své brýle.“

Kurátor si brýle nasadil. Byly silně poškrábané, ale byly skoro stejně silné jako jeho vlastní. Ty svoje vzal a vložil je lámovy dlaně. „Zkus si je!“

„Jsou jak pírko! Úplné pírko!“ Starý muž se blaženě rozhlížel kolem dokola. Pokrčil nos. „Skoro je necítím! A jak jasně vidím!“

„Jsou z křišťálu a nikdy se nepoškrábou. Kéž ti pomohou v tvém pátrání po oné řece, jsou tvé.“

„Vezmu si je a ty tužky a bílé papíry také, na znamení přátelství mezi duchovními,“ pravil láma. „A teď...“ Zalovil pod záhyby svého roucha, odepnul od pasu kovový toulec na pera a položil ho na stůl před kurátora. „To je pro tvou paměť na mne, mezi námi, moje pouzdro na pera. Je velmi staré, jako já.“

Byl to předmět starého slohu, čínský, ze železa, jaké se už dnes neodlévá. Kurátorovo srdce sběratele pro toulec zahořelo už na počátku. Láma odmítl vzít nabízený dar zpět.

„Až se vrátím, až najdu řeku, přinesu ti psané vyobrazení Padma Samtora, takové, jaké jsem zapiso-

val ve svém klášteře na hedvábí. Ano, též ti zobrazím Kolo osudu, protože jsme oba umělci ve svých řemeslech.“

Kurátor by ho byl rád zdržel, protože po světě už chodí málo lidí, kteří ovládají tajemné umění tvorby a výkladu buddhistických vyobrazení, která jsou dílem psaná, dílem kreslená. Láma však vyšel ven, hlavu vztyčenou, a zastavil se jen na okamžik před velkou sochou meditujícího Bodhisatvy. Pak prošel turniketem.

Kim ho následoval jako stín. To co vyslechl, ho nemálo vzrušilo. Ten člověk se zcela vymykal jeho dosavadním znalostem a zkušenostem, byl jednoduše nový, a Kim ho chtěl náležitě prozkoumat, jako když v Lahore prozkoumával novou budovu nebo neobvyklou slavnost. Láma byl jeho kořist, které se hodlal zcela zmocnit. Kimova matka byla totiž také Irka.

Starý muž se zastavil u Zam-Zama a rozhlížel se, až jeho pohled zachytil Kima. Nadšení pro vytčený cíl ho v tu chvíli poněkud opustilo, cítil se starý, ztracený a velmi hladový.

„Nesedejte si pod to dělo,“ okřikl lámu nadřazeně policista.

„Zmlkni, sovo, nehoukej!“ Kim se postavil za lámu. „Ty klidně zůstaň sedět pod dělem, když si to přeješ. Danů, řekni, kdys ukradl mlíkařce boty?“ To nařčení bylo zcela neopodstatněné, ale Danů zmlkl. Dobře věděl, že kdyby Kim zaječel, seběhla by se kolem něho celá horda uličníků z bazaru, kdyby na to přišlo.

„Komu ses uvnitř vlastně klaněl?“ zeptal se Kim zdvořile a sedl si vedle lámy.